

JEGYZETEK A PAPSÁG KRIZISÉRŐL

A náci koncentrációs táborok szörnyű miliójében senyedő emberek, kiszakítva megszokott életük környezetéből, lassankint önmaguk előtt is elvesztették azonossági igazolványukat; „számokká” váltak nemcsak a tábori vezetőség lajstromában, hanem szinte önmaguk szemében is. Kivételt képeztek a nagy szellemi erővel rendelkező személyek: tudósok, művészek, politikusok, s elsősorban a papok, akik — bár radikálisan megváltozott helyzetben — folytatták előbbi hivatásukat és megőrizték személyi azonosságukat. Ma viszont a mai egyházi életet jellemző válságtünetek között az egyik legfőbb a papság krízise: Van-e a mai papnak „azonossági igazolványa”? van-e létjogosultsága a szekularizált világban? és lehet-e igazolt helye az egyházon belül?

Ennek a krízisnek újszerűsége abban áll, hogy maga a katolikus papság van megkérdőjelezve, és a kérdés, sőt támadás a régi papi fogalom ellen nem kívülről jön, hanem belülről: hívő laikusok és papok részéről. Az 1969-ben megalakított Pápai Teológiai Bizottság egyik feladata éppen ezért az lett, hogy a papság teológiai alapjait felülvizsgálva tegye meg előterjesztését, és az 1971 őszen tartandó Püspöki Szinodus napirendjének legfontosabb pontja éppen a miniszteriális papság.

A krízis okai

Hogyan vesztette el a pap eddig! természetes biztonsági érzését? Mik az okai ennek a krízisnek? Nem tarthatunk igényt teljességre; röviden a következőkre mutatunk rá.

1) A modern szekularizált világban az ember saját sorsának alakítója lett. A technika csodálatos fejlődésével egyre inkább meghódítja a világot, s annak erőt szolgáltatásban tartja. Ennek a világnak fia értetlenül áll a szakrális világgal szemben. A modern állam egymásután veszi kezébe azokat a területeket (iskolaügy, karitás, kultúra, stb.), amelyek eddig az egyházi szolgálat szerves részei voltak. A következmény az, hogy a pap szociológiai szempontból a társadalom szélére kerül. A nemhívő társadalom értetlenül áll vele szemben, de a hívők is sokszor csak a szentségek vagy szentelmények kiszolgáltatójának tartják, mintegy mágikus erőt tulajdonítva szolgálatának. A társadalomban eddig elfoglalt helyének megváltozásával, megbecsült szolgálatai kikapcsolásával csak a lelki terület marad meg számára,

és a pap, aki nem mindig talál valódi és élő közösségre, elszorult szívvel tapasztalja nemcsak a magány, de az elszigeteltség nyomasztó légkörét. Haszontalannak és frustrálóknak érzi magát. Innen érthető az a törekvése, hogy kitörjön ebből a keretből; legyen olyan, „mint a többi”; épüljön bele az új társadalomba egy más „hasznos” hivatással is; adja fel eddigi „kaszttá”-státusát, lépjen házasságra és neveljen gyerekeket. Így közelebb kerül az emberekhez és nagyobb autenticitással tudja majd betölteni papi hivatását is.

2) Az egyházon belül is megváltozott a pap helyzete. A Zsinat az egyházat mint Isten népét állította elé; tagjává az ember a keresztség révén lesz; alapvetően tehát mindenki egyenlő, a különbség, a hierarchikus jelleg csak ezután jön. Az Isten népén belül a Zsinat különlegesen foglalkozik a laikusok kiváló szerepével, újra az egyház öntudatába hozva a hívók általános papságát, a hierarchiát taglalva pedig külön hangsúlyt kapnak a püspökök. A papok viszont, ha van is egy külön dekrétum szolgálatukról és életükről, kissé árnyékban maradnak. Az általános papság újrafelfedezése és ezzel kapcsolatban a laikusok fontos szerepe az egyházban érthető módon kiváltotta a papságban azt a kérdést: hát a mi helyünk most hol van? Vannak hangok, amelyek azt állítják, hogy a miniszteriális papság tulajdonképpen nem más, mint a közösségnek, a „királyi papság”-nak tett szolgálat, amelyre az valakit kiválaszt. Az ilyen interpretálók sokszor tartanak protestáns ökümenikus szempontokat szem előtt és keresik: mi a lényege a papságnak és mi az, amit az évszázadok tettek hozzá, akár társadalmi renddé alakulása következtében, akár elméletileg, mint teológiai felépítményt. Ehhez kapcsolódik végül az a nézet, amely az egyházban csak lelki szeretetközösséget akar látni; elfogadja a Lumen Gentium II. fejezetét az Isten népéről, és a többről nem vesz tudomást. Az egyház a keresztségben egyenlők társasága, ahol elsősorban a Szentlélek adta karizmák a fontosak; „hivatal”-ról vagy „Intézmény”-ről beszélni meghaladott álláspont. A Szentlélek pedig ott fű, ahol akar, s nem lehet belekényszeríteni jogi keretekbe. Végeredményben tehát miért beszélünk még papi hivatásról vagy papi szolgálatról mint a szentelés adta felhatalmazásról, hivatalról vagy lelki hatalomról? Egyszerű funkció az egész, amit lehet vállalni egy időre is, következtésképpen nem lehet beszélni egy életre — hát még cölibátussal — elkötelezett élethivatásról. Itt aztán segítségül hívják több modern pszichológus megállapítását, amely szerint az egész életre szóló elkötelezettség emberileg lehetetlen, sőt méltatlan is, mert megköti az ember legnagyobb értékét, a szabadságot.

3) Ezek a gondolatok már átvezetnek egy harmadik okcsoportra: a papság krízise igazában a hit krízise. Ez a hatalmas terület talán így érzékelhető: Krisztus nem vallást jött alapítani, sem tradicionális értelemben vett egyházat. Halálával a Templom elvesztette szerepét, a szentek szentjét takaró lepel végigszakadt. Ezzel megszűnt a profanum és a sacrum közötti különbség. Krisztus azért jött, hogy autentikus emberi életet élhessünk, követve az ő példáját, aki a „másért-élő” ember volt. Az igazi keresz-

tény feladat tehát az az önfeláldozó szeretet, amellyel a jelenkor égető problémáinak megoldására szenteljük magunkat: az éhség leküzdése, a fejlődésben és kultúrában elmaradtak megsegítése, a béke ügyének biztosítása. A többi, amiről az evangéliumok beszélnek: Isten országa, örök élet, üdvösség, vagy amiről az egyház tanítást ad: a kegyelmi élet, a szentségek — ez mind a tradicionális kereszténység kincstárához tartozik és mint ma hasznavehetetlen holmit nyugodtan múzeumban hagyhatjuk; a modern ember ügysem értené; különben is ezek mítoszok, amelyekről meg kell tisztítani a kereszténységet. Ebben a szemléletben diadalt ül a horizontalizmus (az ember az emberért van), és nem hagy helyet a fölfelé nézésre, a keresztény vertikalizmusra. Mi helye volna még a papnak ebben a gondolkörben, ahol már Isten is halottnak van deklarálva? — Hogy a papság krízise a hit kríziséből fakad, bizonyításra nem szorul. Mégis megemlítjük, mint idevágóan jellemzőt, hogy az a négy millió hívő német katolikus, aki megválaszolta a Nyugatnémetországban 1972-ben tartandó egyházmegyei közli zsinat kérdőívét, első helyen ezt kérte a zsinattól: a hit körüli bizonytalanságok megszüntetését (57 %) és a papság mivoltának tisztázását (54 %).

A válság szembeötlő tünetei közismertek: a papi hivatások csökkenése világszerte, és számos megyés- és szerzetespap kiválása az egyházi szolgálattól. Az 1969-ben tartott churi európai püspöki symposion előtt fekvő statisztika adatai szerint a megyéspapok 1,28 %-a, a szerzetespapok 2,31 %-a kérte a papi kötelezettségek alóli felmentését. Ez a folyamat növekvőben van.

Kontesztáló papi csoportok

Az utóbbi három-négy évben tanúi vagyunk olyan papi csoportok létesülésének, amelyeket a köznyelv kontesztáló, később 'szolidáris' papoknak nevezett el. Általánosan megfogalmazva az egyház reformját óhajtják elérni. Úgy vélik, hogy a püspökök mint a helyi egyház felelősei félnek az igazi nagy reformoktól, nem adnak eligazítást, tehát nekik kell kezükbe venni az egyházi élet megreformálását. A II. vatikáni zsinatra ugyan néha-néha hivatkoznak, de csak úgy, mint kiinduló pontra, sőt szerényen szólva a Zsinat nagyon sok tételével szöges ellentétben állnak. Van közöttük olyan szervezet, amely a hivatalos egyházon kívül áll, mint pl. az északamerikai Society of Priests for a Free Ministry: tagjai megnősült papok, akik nemcsak a püspököktől függetlenül, de minden egyházi előírás ellenére folytatják 'szabad' szolgálatukat: ez a 'földalatti' egyház. A többi csoport nem szakított az egyházi hierarchiával, sőt igyekeznek a püspökökkel dialógust folytatni. Képviselőiket elküldötték Churba 1969-ben, és ugyancsak jelen voltak Rómában a püspöki szinoduson. Programjukat általában erős radikalizmus jellemzi. Vannak közös pontok (mint pl. a cölibátus és a papság szétválasztása) és olyan célkitűzések, amelyeket az egyes nemzetek különleges helyzete magyaráz meg, mint pl. a portugál és spanyol szervezkedésekben az állami totalitarizmus elleni állásfoglalás, vagy a délamerikai csoportok forradalmi szociális követelése. Számbelíleg mindenhol erős kisebbségben vannak, de a sajtón

keresztül igen dinamikus tudják szempontjaikat az egyházi és világi közvélemény elé bocsátani.

Ilyen csoportok Belgiumban az „En Toch” és az „Exodus”, Hollandiában a „Septuaginta”, Franciaországban a „Concertation” és az „Echanges et Dialogues”, Ausztriában a „Solidaritätsgruppe katholischer Christen”, Portugáliában a „Godec”, Spanyolországban külön baszk, katalán és spanyol csoportok, Nyugatnémetországban az „Arbeitsgemeinschaft von Priestergruppen in der Bundesrepublik Deutschland”, s legutóbb, 1970-ben, a „Priester ohne Amt”, a szolgálatból kivált papok csoportja; Olaszországban is kisebb csoportok.

Kritikájuk a mai egyház arculata ellen könyörtelen. Ez az egyház nem tudja szolgálni az embert, nem tudja megszabadítani, mert maga sem szabad; nem tudja emberissé tenni az életet, mert maga is embertelen eszközökkel dolgozik; nem tudja autentikusan hirdetni Krisztus üzenetét, mert kompromittálva van sokfajta nem evangéliumi elkötelezettséggel. Tehát a hármias nagy feladat: az egyház demokratizálása és újrafelépítése az összes keresztény közös felelősségvállalása alapján; az egyház emberiesebbé tétele, a lelkiismereti szabadság teljes elismerésével, a végrehajtó és bíraskodási szervek szétválasztásával, a házasság intézményének teljes felülvizsgálásával (értsd: 20-30 év közötti házasságkötések esetében, ha azok nem állották ki az együttélés próbáját, az újráházassodás lehetősége); végül a hit újrafogalmazása. Az egyház nem kötheti meg törvényeivel ill. parancsaival a lelkiismeretet, mert „nem az emberek vannak az egyházért, hanem az egyház az emberekért”. Újból kell formulálni az olyan szavakat, mint: imádság, lelkiség, Isten, vallás, istentisztelet, stb. A döntő: mit akart Jézus? Az elnyomottak, a szegények, a kifosztottak, a szerencsétlenek megszabadítását. Tehát ezekkel kell szolidaritást vállalni. Ez utóbbi fogalom, a szolidaritás, kiterjesztve minden kategóriára (elváltak, nős papok, egyházi büntetéssel sújtottak, kizsákmányolt munkások, a katonáskodást megtagadók, a Harmadik Világ elmaradottjai, stb.) alapvető gondolat maradt, elsősorban a német és osztrák csoportoknál; innen az új elnevezés: szolidáris papok.

Míg a churi találkozónál a francia csoport volt az irányadó, a római találkozónál ez a csoport, túlságosan forradalmi magatartása miatt, háttérben maradt. A római tanácskozások eredményeképpen napvilágot látott egy „dossier”, amely többek között az egyház strukturális kérdéseivel foglalkozik: a) a pap szolgálata (olaszok megfogalmazásában), b) a püspökök szolgálata (a hollandok munkája), c) Péter szolgálata az egyházban (németek szövegezése). Az első dokumentumra, mint minket közelebről érintőre, alább még visszatérünk.

Ezeknek a papi csoportoknak munkáját erősen beárnyékolta a cölibátus kérdésében elfoglalt álláspontjuk; a napi sajtó ennek adott elsősorban hangot, mert ebben láttak szenzációt. Hogy a cölibátus súlyos probléma, nem vonható kétségbe, de nem az első számú, és még ezeknek a csoportoknak munkájában sem az első helyen álló, jóllehet mindegyiknél szinte kötelezően szerepel az opcionálisnak vagy fakultatívnek nevezett cölibátus követelménye. Némely csoport munkájában felismerhető az őszinte törekvés egy új papi arc kialakítása felé. Helyesen járnak-e el munkájuk módszerében, elfogadhatók-e tételeik — ez más kérdés. Hogy megosztották a papok egységét, az tény. Ellencsoportok alakultak, amelyek a II. Vaticanum álláspontján állva támadják emezeket mint az egyház valódi hivatásának elárulóit. Szerintük demagóg eszközökkel dolgoznak; nagy teret engednek a slogánoknak; homályos kifejezéseiket tudatosan használják, hogy megtévesztően belopjanak az egyházba olyan eszméket, amelyeknek semmi köze az evangéliumhoz.

A holland pasztorális zsinat

A papság körüli vitákban nem lehet elmellőznünk a holland egyház ún. Pasztorális Zsinatának szerepét. (Igazában nem zsinatról van szó, inkább egy ún. Lelkipásztori Tanács országos jellegű tanácskozásáról. A határozatok konzultatívok, püspöki jóváhagyást nem kaptak.) Az 1970. január 4-7-ig tartó 5. ülészakban szerepelt napirendjén „A papi szolgálat megújított és termékeny gyakorlata”. A nagy többséggel megszavazott határozatok közismertek: a cölibátus elvi dicsérete a bevezető, utána azonban azt kívánják, hogy a) a jövőben szentelendő papok számára ne legyen kötelező a cölibátus, b) azok a már felszentelt papok, akik házasságot kötnek, bizonyos feltételek mellett gyakorolhassák papi szolgálatukat, ill. visszahelyezendők abba; c) nős férfiak számára álljon nyitva a lehetőség, hogy papi szolgálatot végezzenek; egyszóval a cölibátus kötelezettsége mint a papi szolgálat feltétele eltörrendő. Kifejezik azt az óhajt is, hogy nők is gyakorolhassanak papi szolgálatot, beleértve az eucharisztia ünneplését is.

Talán jobban megértjük ezeket a téziseket, ha megnézzük, hogyan fogalmazza meg az előkészítő bizottság kibocsátotta munkafüzet a papi szolgálatot: „A lelkipásztori szolgálat (NB. a „pap” szót, mint „kompromittáltat”, a füzet következetesen elhagyja) feladat és hivatal, amire a keresztény közösség ad felhatalmazást, abból a célból, hogy az evangélium alapján vezesse ezt a közösséget az élet értelmének megtalálásában és e világban végzendő összes tevékenységének sugalmazásában.” Előzőleg arról szól, hogy a pluralista teológia nevében tudatosan elhagyja azt a demarkációs vonalat, amelyet az egyházi hagyomány állított fel sacerdotium ministeriale és commune között: ez nem található meg a Szentírásban és csak egy későbbi kor velejárója. A jelen lelkipásztori helyzete mást követel. Nem lehet különbséget tenni a lelkipásztori munkások között, legyenek azok régi ordóval bíró emberek, vagy azt nélkülöző férfiak és nők, ha egyszer az utóbbiaknak is van egyházi felhatalmazásuk szolgálatuk végzésére.

A holland püspöki kar 1969. aug. 12-én ezt a felfogást erősen meg bírálta: a munkafüzet a papságot túlságosan fenomenológiai és szociológiai oldalról világítja meg, a papság biblikus képe teljességgel hiányzik: nem a papság meghatározása ez, inkább működésének leírása. VI. Pál pápa az ülés megnyitása előtt, dec. 24-én kelt levelében ugyanezeket a hiányokat emeli ki Alfrink bíborshoz írt levelében. Elgondolkoztatók azok a mondatok, amelyekkel Alfrink bíboros a 6. ülészak bezárásakor, 1970. ápr. 8-án visszatekint a zsinat munkájára: „Nem önhittség vezetett bennünket ezekben a munkákban, hanem súlyos lelkipásztori gondok: ez magyarázza részben azt a feszültséget, ami fennáll a II. Vaticanum és a mi zsinatunk között; feszültség, amit mi nagyon is átérzünk.” S hozzátesz egy fontos megjegyzést: „a zsinat résztvevői nem voltak szakértők, hanem mindenekelőtt hívő emberek; tehát nem volt várható olyan eredmény, amelyet egy teológiai kongresszus-

tól várhattunk volna". Végül még egy sokatmondó észrevétel: „A kezdet kezdetén kértük országunk minden hívét, vegyen részt a lelkipásztori zsinaton; sajnáljuk, hogy sokan különféle okokból távortartották magukat; így tehát a Lelkipásztori Zsinat, bármennyit is fáradozott, nem tudta biztosítani a teljes részvételt . . . Ez az első lépés sok hiányossággal járt, mi azonban előnyben részesítettük a közösen elhelyezkedők álláspontját és a közép-korúak véleményét.” (TI. a lelkipásztori tanácsok összeállítására egyházmegyénként választások révén történt; ezt az új formát sokan nem értették meg, nem vettek részt a választáson; így egy dinamikus csoport megszerezte a többséget.) A holland püspöki kar is becsületesen kijelentette 1970. jan. 19-i sajtónyilatkozatában: a holland hívők egy fontos csoportja kinyilvánította véleményét a papság és a cölibátus kapcsolatáról, de a püspökök tudják, hogy van a hívőknek egy másik része is, amelyeknek más a véleménye.

A krónikai hűség kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy a kontesztáló ill. szolidáris papok siettek kijelenteni, hogy mindenben egyetértenek az említett határozatokkal; míg a püspöki karok, egyik a másik után, bejelentették, hogy nem értenek egyet. Ritkán volt az utóbbi években ilyen egyhangú állásfoglalás a püspöki karok részéről. Nemcsak a cölibátus ügyében hozott határozatokat utasították el, csatlakozva VI. Pál pápának Villot bíboroshoz írt levelében kifejtett álláspontjához, hanem elvetették a határozat elvi alapját alkotó elméletet is.

A római kontesztáló papok dossier-ja pozitívabb képet rajzol a papról. Ebben az okmányban is szerepel a cölibátus és a papság szétválasztása; éles kritikával illeti a papságot mint „kaszatot”, deklarikalizálni akarja a modern pap képét; kétségbevonja, hogy a papságról eddig alkotott teológiai kép mindenkorra érvényes volna, stb. Ennek ellenére állítja, hogy a pap, aki elsősorban lelkipásztor, a Szentlélek ajándékát a kézfeltétel által kapja; erősen hangsúlyozza a keresztény közösség szerepét, amelynek szabadon kell megválasztania papjait; a pap szerepe nem érthető meg a keresztény közösség nélkül, tehát csak olyanok szentelendők, akik ténylegesen lelkipásztorok.

A II. Vatikáni Zsinat tanítása

„Az Újszövetség papjai hivatásuk és felszentelésük által valamiképpen kíválnak Isten népéből, de nem azért, hogy elkülönüljenek akár tőle, akár bárkitől az emberek közül, hanem azért, hogy teljesen annak a munkának szenteljék magukat, amelyre az Úr kiszemelte őket. Nem lehetnének Krisztus szolgái, ha nem lennének a földi élettől különböző másik élet tanúi és közvetítői. De az embereknek sem szolgálhatnak, ha azok élete és körülményei idegenek maradnának előttük. Éppen szolgálatuk kívánja meg kifejezetten, hogy ne szabják magukat ehhez a világhoz, de egyúttal az is velejé-

rója szolgálatuknak, hogy ebben a világban, emberek között éljenek és mint jó pásztorok ismerjék juhaikat." (P. O. n. 3.)

A Vatikáni Zsinat atyái nem láthatták előre azt a mély válságot, amely pár év múlva, legalábbis a nyugati társadalomban, viharként jelentkezik majd. Mégis a fenti kiegészített tétel megszabja a megoldása felé vezető útvonalat. A papságban van egy változhatatlan elem: a pap Krisztus szolgálója, aki „in persona Christi” cselekszik (L. G. n. 28), felszentelése révén Krisztus örök papságának részese (P. O. n. 2) és feladata hármas: Krisztust hirdeti (praedicator Verbi Dei), Krisztus kegyelmét közvetíti (dispensator sacramentorum) és a Krisztusban hívők közösségét vezeti (pastor animarum) (P. O. nn. 4, 5, 6). De mert hivatása az emberekhez szól, most és itt, azért van a papi arcnak egy változó vonása, amelynek kialakításában minden kor kivette a részét. Nem szorul bizonyításra, hogy más volt az őskereszténység papi arca, más a középkoré és más a trentói zsinat utáni koré: más és más társadalmi keretben változott az, ami változhat a papi mivoltban. Milyen lesz a holnap papja? Ki tudná előre látni; vannak ugyan ma is, akik profétamódrá szólnak, de vajon valóban látnak-e, vagy csak képzelődnek?

Tény, hogy kutatás és keresés folyik. Gondviselészerű volt, hogy a Zsinat bevezette az egyházba a Tanácsok intézményét: Synodus Episcoporum, Consilium Presbyterale, Pastorale, Laicorum, Religiosorum. Tévednénk, ha itt egyszerűen csak demokratizáló törekvést látnánk. A Zsinat lefektette a doktrinális alapokat is: ez a püspöki szinodus esetében a kollegialitás, a papi tanácsnál pedig a „communio hierarchica” gondolata. Az egyház misztériuma józanul megtiltja nekünk, hogy úgy gondolkozzunk róla, mint egy részvénytársaságról vagy egy klubról. Az egyházat Krisztus alapította és nem az emberek, még csak nem is a hívők. Belső szerveinek szerepe — az említett tanácsoké is — nem egyszerűen abban áll, hogy a közzé érdekében hozzanak szabályokat vagy törvényeket, mint ez az állami életben a norma (és itt van minden szociológiai és pszichológiai kutatás végső korlátja), hanem abban, hogy keressék a mai körülmények és a holnap fejlődés fényénél, mi Krisztus akarata egyházával. Ha az egyházra a hit szemével nézünk, ez a megállapítás nem fog frázisnak tűnni.

Témánkat illetően a Papi Szenátusra nagy feladat vár. Igaz, ennek a tanácsnak nemcsak a papok ügyével kell foglalkoznia, mint sokan helytelenül hiszik és csinálják; a szenátus a püspök tanácsa és magában foglalja az egyházmegye kormányzásának („in regimine dioecesis”) minden területét. Mivel a papok „a püspökkel együtt Krisztus egyetlen papságának részesei és abban tevékenykednek” (Ch. D. n. 28), „ezért a felszentelés és küldetés egysége megkívánja a püspöki renddel való hierarchikus közösségüket” (P. O. n. 7, a papi szenátusokkal kapcsolatban). Ennek a „communio hierarchica”-nak intézményes kifejezője a papi tanács. Nincs ugyan határozat-

hozó képessége (votum deliberativum), csak konzultatív szerepe, de ez az a szerv, ahol a püspök és papjai közt nyílt dialógus folyhat; ahol a püspök megismerheti papjainak elgondolásait az egyházmegye nagy ügyeiben, a papok pedig részesednek abban a nagy felelősségben, amely a püspök vállát nyomja. Ez az intézmény új típusú püspököket követel az egyházban, akik papjaikat „jogerős és szükséges munkatársakként” tartják számon és intézkedés előtt meghallgatják őket, eszmét cserélnék velük; de új típusú papokat is, akik tudjanak a maguk helyi problémái fölül emelkedve, egyházmegyei méretben is gondolkozni és felelős tanácsadókká válni. Ilyen értelemben új ez az intézmény. Valóságos „metanoia”-t kíván mind a két fél részéről; két fél, de egy család, ahol az atya a püspök (L. G. n. 28).

A gyakorlat sok tapogatózás után alakul ki. Voltak és vannak veszélyek. Némely helyen amolyan „presbiterianizmus” van kialakulóban: a papok elérkezettnek látják az időt, hogy „végre” kézbevegyék az egyházmegye kormányzását. Pedig személyes felelősséggel rendelkező püspök nélkül nincs katolikus egyházfogalom. Voltak helyek, ahol ezt az intézményt „klerikalizmusnak” minősítették és mindent a lelkipásztori tanács kezébe tettek le, ami szintén nem a Vatikáni Zsinat gondolata.

Püspöki karok és papok találkozásai

A papságnak az egyházmegyei határokat túllépő krízise teremtette meg a püspöki karok találkozásait nemzeti szinten papjaikkal. Bár a pápi szenátus kifejezetten egyházmegyei szerv, kétségtelenül a legalkalmasabb arra, hogy ezeknek a kiküldöttjei találkozzanak a püspöki karral. A pápi szenátusok nemzeti egyesülésére a zsinat nem gondolt, a Szentszék sem írta elő. Valahogyan a levegőben volt; talán éppen a fentemlített kontesztáló mozgalmak ellensúlyozására.

Igy pl. Franciaországban, többhónapos előkészítés után, 1969. nov. 6-8-án Lourdesben tartott püspökkari konferencián találkoztak a püspökök papjaikkal. (Megjegyzendő, hogy a francia püspöki kar az „Echanges et Dialogues” csoportot soha nem ismerte el partnernek. Hollandiában a „Septuaginta” csoport, bár szélsőséges magatartása miatt sokszor volt és van ellentétben a püspöki karral, tevékenyen jelen volt tételeivel a lelkipásztori zsinat fentebb ismertetett ülésén. Különben Hollandiában nagyrészt elhanyagolták a Consilium Presbyterale megalakítását és előtérbe nyomult a Consilium Pastorale.) Ennek az összejövetelnek a témái voltak: a lelkipásztori formák megújítása, részben a meglévők (plébániák) megerősítése, részben újak alakítása (pápi équipe-k, plébánosi kinevezések „ad tempus”); a közös felelősségvállalás jegyében a pápi szenátusok gyakoribb találkozása a püspökökkel nemcsak egyházmegyei síkon, hanem az ún. apostoli tájegységeken belül (Franciaországban a régi egyházmegyék mellett létrehoztak nagyobb egységeket is, ezeket hívják „région apostolique”-nak); az új lelkipásztori formák anyagi fedezete, biztosítása a szükségeset és szem előtt tartva az evangéliumi szegénységet; a cölibátus szükségessége az apostoli munkában, motívumainak elmélyítése és az „engagement définitif” szociális és pszichológiai előfeltételeinek megteremtése.

Lourdesban megalapították a Conseil National du Clergé-t, amit később átalakítottak Bureau d'études de la Commission Episcopale du Clergé-vé. Ennek tagjai a püs-

pöki konferencia papi bizottságának tagjai, egy-egy pap minden apostoli tájegységből, az országos papi szolgálatok és a papok továbbképzésének felelősei, a laikus mozgalmak lelkeszeinek 3 kiküldöttje, egy tag a Mission de France részéről, egy szerzetes, és a fiatal klérus 2-3 képviselője.

Hasonló találkozások püspökök és papok között, a papság problémáinak megvizsgálására, szinte minden országban napirenden vannak. Egyidejűleg folyik vagy már befejeződött a papság szociológiai feltérképezése a papi élet és szolgálat minden területére kiterjedő kérdőívek nyomán. Megállapítható tehát, hogy a püspöki karok az 1971 őszen tartandó szinodusra alaposan felkészültek.

Utópiák

Túlságosan sok levél hullott le a fáról ahhoz, hogy ezt a krízist „tavaszi viharok”, vagy „növekedési zavarnak” minősítsük. Egyszerűen tudomásul kell vennünk. Minden krízisben vannak fájdalmas momentumok: ezeket a lehangoló jelenségeket is el kell könyvelnünk. Van benne valami szükség-szerűség is, mert aminek változnia kell egy új kor reggelén, annak meg kell változnia, még ha fájdalmas is. Van benne valami hatalmas feszültség (s most nemcsak a konzervatívokra és a haladókra gondolunk), mert tudjuk, hogy sok minden nem változhat, még akkor sem, ha sokan és erősen akarják: „szolgálatunk megkívánja, hogy ne szabjuk magunkat ehhez a világhoz”, különben mi maradna, amit hirdetnünk kellene?

Szembe kell néznünk azzal, hogy számban talán kicsi, de dinamikus csoportok a kommunikációs eszközök révén sokszor intéznek masszív támadásokat a többség ellen, hol itt, hol ott. Tudomásul kell vennünk, hogy a közvéleményt, még az egyházat is, állandó szellemi bombázással manipulálni lehet; s itt elég arra utalnunk, hogy míg hat évvel ezelőtt Hollandiában a papok 30 %-a volt a fakultatív cölibátus mellett, ma 80 %-ról beszélnek.

Nem szabad azt sem elfelejtenünk, hogy sok követelmény utópiászerű. Ilyenek:

a) Ha azt hisszük, hogy az egyház igazi reformja a struktúrák megváltoztatásától függ. Ez szükséges lehet és részben folyik is (próbáljuk összevetni 1960-as egyházi intézményeinket azzal, amit ma látunk), de nem elegendő. Az igazi reform sokkal nehezebbet követel tőlünk. A „metanoia” nem ruhacsere. Gondoljunk az egyház igazi nagy reformátoraira: ezek nem törvényekkel és intézkedésekkel változtattak, vagy legalábbis nem elsősorban azzal, hanem valami újat alkottak, ami a szellemet és a lelket fogta meg; szentül radikálisak voltak, de mindig Krisztushoz, az egyház alapítójához mérték önmagukat és cselekvésüket.

b) Ha azt hisszük, hogy a cölibátus eltörlésével vagy fakultatívvá tételével megoldottuk a mai papi krízist. Ez sokak részéről valóságos megszállottság. A katolikus papoknál — írja dr. Albert Görres müncheni pszichológus-professzor — létezik ma egy szexuális mitológia, amely szerint az ember

teljes érettségéhez szükséges a nemi tapasztalat. Az érettség így nagyon könnyen elérhető volna; a tapasztalat egészen mást mutat. Az ember érettsége, ugyancsak pszichológusok szerint, az önmagáról megfelelő és másnak adni tudó (oblatív) szeretettől függ, ami éppen úgy törvény a házaselemben, mint a cölibátusban. A nagy vitában megszólaltak jóakaró protestánsok is — nemcsak Taizéból —, akik óvják a katolikusokat ettől az utópiától. A nős pázstorok problematikája, mondják (dr. J. C. Hoekendijk, Utrecht) lényegében ugyanaz, mint katolikus kollégáiké: az utánpótlás-hiánytól az evangélium autentikus hirdetésén át az emberekhez való eljutásig. S valóban igaz: a papság problémája a mai világban sokkal mélyebb, mintsem a cölibátus feladásával segíteni lehetne rajta; ellenkezőleg, ezzel még inkább bonyolítanánk a dolgokat.

c) Ha azt hisszük, hogy a „siker” a papi élet és szolgálat kritériuma. A mai termelő és fogyasztó társadalomban nem lebecsülendő kísértés: eredményeket felmutatni. A vallásszociológia csak a megfogható dolgokat vizsgálja, tehát óvatosan kell bánni adataival a kiértékelést illetően, amikor a legfontosabból, az emberek hitéről van szó. S ha az derül ki, hogy „kisebbségben” vagyunk, ez valójában nem meglepő, ha fájdalmas is. Ne felejtjük el, hogy a kisebbségi sorsban sok rejtőző erő van. És ha már végképp lesújtott munkánk látszólagos eredménytelensége, elmélnünk kell azon, hogy Krisztus nem ígért sikert követőinek, és — ezt akkor is hozzá kell fűzni, ha allergiások vagyunk a „kenetes” szavakra — az Ő élete sem volt sikerekben gazdag.

— r — n.

Dr. Holicke Gertrud

PSZICHOLÓGIAI GONDOLATOK A PAPI NÖTLENSÉGRŐL

Az a belső megújulási mozgalom, amely az egyházban a II. Vatikáni Zsinat nyomán megindult, napjainkban mindenekelőtt a papság benső életének a megújítását célozza. Fontos helyet foglal el benne a papi nőtlenség kérdése.

A Szentatya, a püspökök, a papok és a világi hívek egyik része nem látja kívánatosnak a jelenlegi helyzet megváltoztatását. A nőtlenséget nem tartják ugyan a papi élet isteni eredetű, tehát változhatatlan feltételének (lásd a Zsinat erre vonatkozó határozatát), de a gyakorlatban csak azokat a papjelölteket szentelik pappá, akik a nőtlenségre elkötelezik magukat.

A papok és hívek valószínűleg kisebb hányada ezzel szemben helyesnek és kívánatosnak tartja a papságnak és a papi élettel szükségszerűen együttjáró nőtlenségnek a szétválasztását.